

УДК 37.013.42:371.212.51:371.7 (043.5)

Тетяна Чечко

Київський педагогічний університет імені
Бориса Грінченка <https://orcid.org/0000-0002-6790-8051>

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ПРАКТИК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Метою статті є здійснення теоретичного аналізу зарубіжних практик соціально-педагогічної підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку. Методами дослідження стали: спостереження, порівняння, абстрагування, аналізі синтез, індукція і дедукція. В результаті дослідження узагальнено особливості надання соціально-педагогічної підтримки батькам дітей з особливостями психофізичного розвитку дошкільного віку в різних країнах; визначено особливості роботи та завдання служб раннього втручання. Практичне значення дослідження полягає в адаптації досвіду зарубіжних практик в умови діяльності дошкільних навчальних закладів України. Подальших наукових розвідок заслуговує питання розробки технології організації соціально-педагогічної підтримки батьків в умовах дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: діти з особливостями психофізичного розвитку, підтримка батьків, соціальна підтримка, соціально-педагогічна підтримка, дошкільний навчальний заклад, служба раннього втручання, програми підтримки, батьківська група.

Постановка проблеми. Одним із провідних чинників, що сприяють соціальній адаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку в житті, є соціально-педагогічна підтримка їх батьків. Організація підтримки є одним із важливих напрямків діяльності соціального педагога, що полягає у визначенні педагогічного прогнозу при розробці програм, заходів, законопроектів, спрямованих на забезпечення і реалізацію прав дітей з різними нозологіями; у використанні практичних форм і технологій щодо самовиховання, особистісного розвитку як дітей, так і батьків; у створенні цілісної системи залучення

громадськості до задоволення потреб сімей, які виховують дітей особливостями розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Питанню підтримки батьків в дошкільному освітньому середовищі присвячені праці науковців Т. Александрової, Т. Алексеєнко, Т. Валентьєвої, І. Зверєвої, Н. Колосової, Т. Кротової, К. Моїсеєнко, О. Нагорної, О. Нікольської, Т. Острянка, В. Ткачевої та ін.

Аналіз вивчення вітчизняної дисертаційної бази щодо соціально-педагогічної підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку доводить, що дане питання є маловивченим. Так, науковець Ю. Богінська досліджувала соціально-педагогічну підтримку студентів з обмеженими можливостями життєдіяльності у вищих навчальних закладах; дослідниця І. Макаренко вивчала соціально-педагогічну підтримку батьків дітей раннього віку з особливими потребами; Т. Соловійова аналізувала соціально-педагогічні засади роботи з батьками дітей з особливими потребами; науковець В. Тесленко вивчав теорію і практику підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні; дослідник М. Тютюнник опрацювала тему соціально-педагогічної реабілітації дітей в спеціальних дошкільних закладах освіти засобами творчої гри.

Тому, **метою даної статті** є дослідження зарубіжних практик соціально-педагогічної підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Методами дослідження стали: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння), абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція.

Виклад основного матеріалу. В час соціально-економічних, політичних змін в країні гостро постає питання підтримки однієї з соціально-вразливих категорій населення, а саме - батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку.

В «Енциклопедії для фахівців соціальної сфери» зустрічаємо, що соціально-педагогічна підтримка - це надання допомоги особистості у процесі соціалізації з метою розкриття та розвитку її можливостей. Така підтримка здійснюється у процесі освітньо-виховної, а також соціально-педагогічної діяльності, під якою розуміється різнобічний вплив на особистість [6, с 161]. У контексті досліджуваного об'єкта, розглядаємо це як вплив на особистість батьків, розкриття їх ресурсів, надання їм комплексної підтримки з метою подальшої активної соціалізації та інтеграції їхніх дітей.

Діти з особливостями психофізичного розвитку - особи, віком до 18 років, у яких спостерігаються різні порушення центральної нервової системи, функціонування окремих або декількох аналізаторів чи органів [6, с 167].

Отже, розглянемо та проаналізуємо зарубіжні практики підтримки батьків.

Так, у **Німеччині** соціально-педагогічна підтримка батьків (SPFS) - це інтенсивна форма підтримки сімей, яка запобігає розпаду сім'ї та задовольняє потреби щодо догляду за дитиною чи дітьми; це підтримка сімей у важкі часи, наприклад, смерть члена сім'ї або хвороба. Соціально-педагогічна підтримка базується на ідеї про те, що батьки мають право на підтримку у вихованні своїх дітей, що і зазначено в Законі Німеччини «Про дитячі та молодіжні послуги» (1990 р.). Це забезпечує інтенсивну, цілеспрямовану та довготривалу підтримку сімей у їхньому повсякденному житті. Якщо мова йде про підтримку батьків взагалі, а не в певній установі, то, зазвичай, соціально-педагогічна підтримка встановлюється на період від одного до двох років, з 2-х до 3-х відвідувань родини на тиждень [16].

Завдяки консультуванню та інтенсивній спільній роботі з батьками соціальний педагог шукає шляхи вирішення повсякденних проблем сім'ї та труднощів, які можуть бути пов'язані з низькими доходами, труднощами на житло, проблемами психіки або фізичного здоров'я, зловживанням алкоголю або наркотичних речовин, розлученням, або проблеми щодо доступу до відповідних соціальних послуг.

Незважаючи на те, що соціально-педагогічна підтримка в Німеччині спрямована для забезпечення добробуту дитини, її основною метою є підтримка батьків, всієї родини. Тому, соціальний педагог надає підтримку, що спрямована на вирішення разом з батьками проблемних ситуацій, на формування у батьків навичок самостійної підтримки нових позитивних змін без сторонньої допомоги.

Як зазначає Крістіна Сюрел [16], ключовою компетенцією для соціальних педагогів, що підтримують сім'ї зі складними потребами є здатність діяти та адаптуватися до різноманітних, постійно мінливих, сімейних ситуацій.

Дещо інший підхід до поняття підтримки батьків в *Ірландії*, де у цьому процесі відіграє важливу роль педагог з раннього дитинства. Даний фахівець надає інформацію про те, що батьки можуть зробити для покращення навчання своєї дитини, виявляє дітей, як потребують в силу своїх психофізичних особливостей додаткової підтримки.

Основною функцією педагога раннього дитинства є також інформування батьків про успіхи своєї дитини. Систематичне спілкування педагога з раннього дитинства з батьками дозволяє сім'ї зрозуміти переваги оцінки навчання та розвитку дитини. Батьки часто відчують побоювання з приводу «тестування» їхньої дитини, тому важливо, щоб педагог повідомив батькам різницю між оцінкою навчання та оцінкою для навчання, де: оцінка навчання - є підсумковою, і проводиться наприкінці року. Оцінка для навчання відбувається під час навчання, а не в кінці, вона не є підґрунтям для порівняльних суджень, її метою є інформування, підтримка та покращення учбового процесу [13, с 47].

В Ірландії батьки беруть участь у процесі оцінки, як тільки вони реєструють свою дитину в службі догляду за дітьми (дитячому садку). Тому фахівці закладу інформують нових батьків про процедуру оцінки шляхом проведення вступної інформаційної сесії на початку року. Цей процес допомагає надати батькам чіткі уявлення щодо оцінювальної політики навчання, ознайомити їх з інформаційним листом, в якому викладено обґрунтування підходу оцінки.

Окрім того, батьки залучаються до співпраці шляхом включення їх до перегляду та внесення змін у дитячий навчальний портфоліо. Формами взаємодії є короткі письмові звіти батьків про те, як вони відчують свою дитину, яка динаміка у її розвитку та навчанні, актуальні потреби. Короткий коментар батьків додають до портфоліо [13, с 55].

Такий спільний характер командної роботи фахівців та батьків має важливе значення і під час переходу дитини до школи. В зазначених портфоліо зберігається весь дошкільний досвід дитини та її батьків. Так, вихователь раннього дитинства підсумовує досягнення дитини і обговорює це з батьками під час зустрічі в кінці року. Такий обмін інформацією сприяє спільній праці з родинами та наступності і безперервності у навчанні і розвитку дитини. Окрім того, такий процес є ефективним інструментом комунікації та взаємодії між фахівцями і батьками [13, с 77].

Аналізуючи джерела, можемо виокремити особливості підтримки, що надається батькам в Ірландії під час переходу дитини від дошкільної установи до школи. Серед таких зокрема наступні:

- ознайомлення з прогресом дитини в процесі розвитку і навчання;
- підготовка резюме дитини про досягнення, разом з коментарями як педагогів, так і батьків; врахування побажань від імені батьківської організації;
- надання рекомендацій щодо літнього оздоровлення та відпочинку дітей і батьків;
- надання інформації та ідей щодо навчальних та ігрових занять в домашніх умовах;
- інформування батьків з практичними порадами щодо підготовки своєї дитини до режиму шкільного дня [13].

Науковий інтерес щодо досвіду взаємодії з батьками викликають дошкільні установи Угорщини.

Особливістю підтримки батьків в *Угорщині* є практика «поселення», де співпраця з батьками - це поступова адаптація дитини до дошкільного закладу у присутності батьків, що передбачає наявність матері або батька біля дитини для допомоги в адаптації дитини до нового оточення. Така практика сприяє появі емоційної прихильності між дитиною та педагогом, допомагає швидше прийняти нове навколишнє середовище, нівелює появу стресових ситуацій під час адаптації. В цей період дитина більше часу проводить в групі з одним зі своїх батьків, де разом дізнаються про особливості навколишнього середовища, інших дітей, педагогів. Процес «поселення» триває від двох тижнів та вважається завершеним, коли дитина повністю знайома із закладом та отримує від перебування у ньому позитивні емоції [3, с 11].

Доцільно відзначити, що вагомими особливостями дитячих дошкільних закладів по всій Угорщині є місцева автономія та врахування потреб батьків. Місцеві установи та школи мають можливість адаптувати до своїх умов одну з 15-ти затверджених програм з національної бази даних, таких як «Waldorf» («Вальдорф»), «Freinet» («Фрейнет»), «Montessori» («Монтессорі») та «Step by step» («Крок за кроком»), або підготувати до затвердження місцеву освітню програму [2].

В контексті даних програм, зауважимо, основна увага фахівців зосереджується на соціальній підтримці сімей, особливостями якої є:

- формування соціальних та навчальних навичок у дітей та батьків;
- для дітей, в родинях яких працюють обидва батьків, дошкільні установи, як правило, відкриті протягом повного робочого дня; для батьків з низьким рівнем доходів, харчування дитини є безкоштовним;
- задоволення фахівцями дошкільних установ потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку; якщо такі потреби ідентифікуються рано, спеціальні експерти супроводжують дитину, допомагаючи їй у навчанні.

Взагалі, в рамках комплексних програм дошкільних інституцій Угорщини, дітям та їх батькам надається повний пакет послуг, зокрема: з охорони здоров'я, харчування та психосоціальної стимуляції; спеціальні заходи для дітей та сімей; залучення батьків та громади до реформування навчального плану. Відповідно до потреб, представники служби охорони здоров'я, психологи, вчителі спеціальної освіти, логопеди систематично відвідують дитячі установи [12].

Аналізуючи джерела далі, фокусуємо нашу увагу на досвіді комплексної підтримки батьків дітей з різними нозологіями в *США*.

Так, яскравою рисою підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку в США, окрім забезпечення їх загальною підтримкою (надати психологічну допомогу, вислухати про турботи та проблеми), є сприяння розвитку батьківства у цих сімей. Таку підтримку в країні називають підтримкою у вихованні дітей [8].

Так, сім'я з дитиною від народження до 2-х років має індивідуальний план сімейного обслуговування, який фокусується на батьках та їх підтримці.

Автори статті «Partnering with Families of Children with Special Needs» («Підтримка батьків дітей з особливими потребами») [14] наголошують, що до такої роботи залучаються різні соціальні агенції, а відповідальним за неї є координатор служби - фахівець, який допомагає реалізовувати індивідуальний план, надає інформацію батькам про ресурси та ролі різних освітніх установ. Даний план включає зустріч з батьками кожні шість місяців.

Для дітей віком від 3-х до 21 років основна увага приділяється їхній індивідуальній освітній програмі («Individual educational program»). Фахівці зосереджуються на послугах в межах учбової установи. Місцевий шкільний округ координує освітню програму, залучаючи батьків до розробки довготривалих та короткотривалих цілей щодо послуг для дитини. З цією метою проводяться зустрічі один раз на рік, під час яких головне завдання учителя - інформування батьків про ресурси в суспільстві та шляхи доступу до них [14, с 21].

Тобто, підтримка батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку розпочинається вже від народження дитини, в домашніх умовах, надалі доповнюючись послугами фахівців різних соціальних інститутів, і дошкільною установою, зокрема.

Зазначимо також, що послуги для дітей дошкільного віку (від 3 до 5 років) у США надаються безкоштовно через державний шкільну систему. Окрім допомоги, яку дитина і батьки отримують в спеціальних навчальних закладах, існують також інші ресурси, що можуть бути корисними для батьків і педагогів, як от:

- групи підтримки (такі як «Parent-to-Parent») для сімей дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- центри підготовки батьків та інформації («Parent training and information») і центри батьківських ресурсів для спільнот («Community parent resource centers») у кожному штаті;
- групи, пов'язані з певною нозологією, такі як «Об'єднаний церебральний параліч («United Cerebral Palsy»), «Товариство аутизму Америки («Autism Society of America») тощо;
- відділ з питань раннього дитинства («**Division for Early Childhood**») через Раду для особливих дітей (www.dec-sped.org);
- Національна асоціація за освітою дітей молодшого віку («**National Association for the Education of Young Children**») (www.naeyc.org) [1].

Науковець Jung-Hwa Ha на підставі результатів своїх досліджень [11], виокремлює два основні шляхи підтримки батьків. Перший - це надання соціальними працівниками батькам інформації про інвалідність дитини (наприклад, про ймовірні симптоми хвороби) та види підтримки, в яких батьки мають потребу. Другим шляхом є усунення емоційного тягаря, який можуть відчувати інші члени родини. Належні програми підтримки можуть не тільки сприяти благополуччю братів і сестер, але й подолати труднощі батьків у задоволенні потреб своєї дитини.

Державна політика в США надає батькам право участі в спеціальній освіті, що отримує їх дитина. Відповідно до нього, освіта дітей з нозологіями може бути ефективною завдяки посиленню ролі та відповідальності батьків, щоб сім'ї мали реальні можливості для участі у навчанні своїх дітей.

В Американському журналі соціальної психології (*American Journal of Community Psychology*) представлена інформація щодо діяльності батьківських груп як форми надання підтримки батькам дітей з особливостями психофізичного розвитку. Автори статті [15] акцентують увагу, що така підтримка є корисною в трьох сферах, зокрема: соціально-політичній, що включає розвиток відчуття контролю та управління у зовнішньому світі; міжособистісній, що включає приналежність до певної спільноти; внутрішньоіндивідуальній, яка включає самозміни.

Отже, не останню роль в організації підтримки батьків в США відіграють самі родини, а точніше батьківські групи, що приймають участь в освітніх процесах країни.

Таким чином, встановлення стабільних відносин з батьками є важливим аспектом роботи учителя дошкільного віку у навчальному закладі, особливо в ситуації, коли батьки одночасно взаємодіють з фахівцями з різних установ. Цей фахівець допомагає батькам формувати цілі щодо майбутнього своїх дітей та систематизувати шляхи їх досягнення; виступає адвокатом, який допомагає батькам розуміти освітню систему, отримувати доступ до необхідних послуг та планувати завдання, що можуть впливати на життя дітей. Важливо під час цього процесу розуміти і враховувати сильні сторони батьків та їх батьківський досвід [9].

В зв'язку з цим, у Манітобі використовують розроблений протокол, що включає список фахівців, відповідні ролі та обов'язки, форми роботи для обміну інформацією та чіткий перелік планів роботи. Стратегія полягає у сприянні співпраці між зацікавленими сторонами, у максимальному використанні знань та досвіду щодо дітей та батьків, щоб полегшити спілкування між усіма учасниками освітнього процесу [10, с 634].

Окрім того, необхідність отримання додаткової інформації про особливості сім'ї та соціальний досвід дітей до вступу до дитячого закладу сприяла розробці в США дошкільного батьківського опитувальника (*Kindergarten Parent Survey - KPS*), який може бути використаний як супровідний документ в роботі освітнього закладу. Опитувальник надає інформацію про чинники, що можуть вплинути на здоров'я дитини, та збирає інформацію від батьків через ряд основних питань, зокрема: здоров'я та розвиток дитини; догляд за дітьми; дошкільна освіта; старший дитячий садок; сім'я; сусідство; додаткова інформація. Дані опитувальника демонструють як залучення батьків до співпраці в освітньому закладі та участь дитини в заходах громади посилює результативність виховання і навчання дитини, та які форми роботи з батьками є дієвими [5].

У Консультативній раді з питань освіти та участі у громаді («Parent and Community Education and Involvement Advisory Council» - PCEI) Массачусетської ради початкової та середньої освіти [7] було розроблено основні принципи сімейної, шкільної та громадської співпраці, що можуть бути використані як інструмент для оцінки якості співпраці школи та району з батьками і громадою.

Узагальнюючи основні їх положення, можемо виокремити особливості підтримки батьків у штаті Массачусетс, серед яких зокрема: дослідження сімей

для виявлення їх проблем і потреб; створення позитивної атмосфери, надання батькам можливостей для волонтерства; сприяння встановленню зв'язків між родинами, дітьми та громадою; підтримка батькам у навчанні дитини вдома і в школі; допомога батькам в усвідомленні своїх прав та обов'язків; розвиток батьківського потенціалу; вивчення існуючих ресурсів для підтримки дітей; розробка ефективних груп взаємодії з батьками; розвиток лідерського потенціалу батьків; сприяння встановленню контактів між батьками та шкільною адміністрацією; зв'язок з ресурсами суспільства; партнерство з групами спільнот для зміцнення сімей та підтримки успіхів дітей.

У контексті вищезазначеного, фахівці визнають провідну роль батьків, результатом співпраці з якими є надання скоординованої, усесторонньої і системної підтримки дітям та батькам [7].

Продовжуючи аналіз зарубіжних практик підтримки батьків, заслуговує уваги досвід соціальних інституцій в *Австралії*.

В державі функціонують служби раннього втручання (Early Childhood Intervention Services - ECIS), які підтримують батьків та дітей з особливостями психофізичного розвитку від народження до школи [4]. Дані служби забезпечують спеціальну освіту, терапію, консультування, планування і координацію обслуговування, допомогу і підтримку батьків для доступу до послуг дошкільного закладу. Діяльність служб спрямована також на задоволення індивідуальних потреб дитини, її підтримку у природному середовищі, а батьків - у їх повсякденному побуті та діяльності, надання батькам їм необхідних знань і навичок. В основі такої підтримки - підхід, орієнтований на сім'ю, що визнає важливість партнерства батьків з фахівцями.

До спектру цих послуг, що надаються спеціалізованими службами для дітей і агентствами раннього дитинства, входять зокрема такі як:

- надання інформації і рекомендацій, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини та батьків;
- підтримка сімей у розвитку їхніх дітей;
- переадресація сімей до інших соціальних інститутів, що надають послуги та забезпечення доступу і координації таких послуг;
- залучення до програм навчання і розвитку;
- додаткова підтримка для поліпшення доступу та участі в дошкільних закладах і дитячих установах;
- допомога батькам у процесі переходу дитини до школи;
- організація груп батьківської підтримки;
- організація комплексних програм підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку, які перебувають в складних життєвих обставинах та потребують різних видів підтримки [4].

Важливим є також факт, що служби раннього втручання разом з іншими установами, що працюють для задоволення потреб дітей і батьків в Австралії, розробляють Індивідуальний план сімейних послуг (Individualised Family Service Plan - IFSP) сім'ї [17].

Даний план включає консультації та/або відвідування фахівцями з раннього дитячого віку основної установи для дітей (дитячий сад, школа) або громадської організації з метою надання батькам інформації та шляхів щодо включення дитини з особливостями психофізичного розвитку в освітнє середовище і соціум вцілому.

Для реалізації підтримки дітей та батьків, та їх максимального включення в процесу обслуговування, фінансування надається через наступні програми:

- «Програма інтеграції та професійної підтримки» («Inclusion and Professional Support Program») - включення дітей з різними нозологіями в інтегроване освітнє середовище; навчання фахівців методам і формам підтримки, яку вони надають дітям та батькам;

- «Програма підтримки втручання (Intervention Support Program - ISP)» - надає додаткову підтримку щодо витрат на надання освітніх послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку. Програма надає можливості для підготовки дітей до включення у звичайні дошкільні установи та школи;

- «Дошкільна програма підтримки інвалідів (Preschool Disability Support Program - PDSP)» - підтримка неповнолітніх дітей з різними нозологіями щодо їх включення в дошкільні установи. Ця нова програма включає цільове фінансування для окремих дітей та додаткове навантаження, що буде надаватися всім дошкільним закладам, виходячи із загального числа дітей, включених в модель дошкільного фінансування [17].

Отже, в Австралії, вся діяльність щодо надання підтримки батькам дітей з особливостями психофізичного розвитку закріплена за Службами раннього втручання. Їх увага фокусується на спільній роботі з дітьми та батьками разом. Тобто, підтримка батьків - явище, яке виходить поза межі дошкільних навчальних закладів. Сім'ям дітей з різними нозологіями надають підтримку та сприяють в отриманні ними різних послуг не окремо дошкільні установи, а у співпраці з різними соціальними інститутами, основним з яких є Служба раннього втручання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок Таким чином, зважаючи на результати наших наукових розвідок шляхом аналізу іноземних наукових джерел та інтернет-ресурсів щодо зарубіжних практик соціально-педагогічної підтримки батьків дітей з особливостями психофізичного розвитку, можемо зробити наступні висновки:

1. Досвід соціальних інституцій Австралії, Угорщині, Ірландії, Німеччини та США засвідчує, що батьки дітей з особливостями психофізичного розвитку соціально-педагогічну підтримку отримують з моменту народження дитини.

2. Підтримка батьків дітей з різними нозологіями в цих країнах є комплексною та виступає прерогативою служб раннього втручання, де вона розпочинається. Свого продовження підтримка набуває в дошкільних навчальних закладах за умов тісної, взаємодоповнюючої співпраці зазначених інституцій.

3. Фахівці дошкільних установ, зокрема педагоги з раннього розвитку, надають батькам, перш за все, інформаційну та психологічну підтримку, тісно взаємодіють не тільки з сім'ями, але й зі школами, іншими державними і неурядовими соціальними установами.

4. В країнах реалізуються різні державні соціальні програми щодо соціально-педагогічної підтримки дітей з особливостями психофізичного розвитку та їх батьків, а отже - дана категорія людей є соціально-захищеною та отримує права, гарантовані державою.

Подальших наукових розвідок, на нашу думку, заслуговує питання дослідження діагностичного інструментарію щодо планування процесу соціально-педагогічної підтримки батьків в умовах дошкільного закладу та перевірки його результативності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Center for Parent Information and Resources // Special Education Services for Preschoolers with Disabilities [Electronic resource]. - Available from: <http://www.parentcenterhub.org/preschoolers/>*
2. *Child Research Net // A Successful Kindergarten Model in Hungary [Electronic resource]. - Available from: http://www.childresearch.net/projects/ecec/2010_08.html*
3. *Early Childhood Education and Care: Early Childhood Education and Care: Specificities of the Hungarian System : PLA background paper for the EU Thematic Working Group on Early Childhood Education and Care. - Budapest: Hungarian Institute for Educational Research and Development, 2012. - 223 p.*
4. *Early Childhood Intervention Services // Victoria State Gavernment [Electronic resource]. - Available from: <http://www.education.vic.gov.au/childhood/parents/needs/Pages/ecis.aspx>*
5. *Early development instrument (EDI) // KPS [Electronic resource]. - Available from: <https://edi.offordcentre.com/about/kps/>*
6. *Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Д. Звереві. - К. - Сімферополь : Універсум, 2012. - 536 с*
7. *Federation for children with special needs // Massachusetts Family, School, and Community Partnership Fundamentals [Electronic resource]. - Available from: <https://fcsn.org/facets/fundamentals/>*
8. *Guralnick M.J., Hammond M.A., Neville B., Connor R.T. The relationship between sources and functions of social support and dimensions of child- and parent-related stress / M.J. Guralnick, M.A. Hammond, B. Neville, R.T. Connor // Journal of Intellectual Disability Research. - 2008. - V. 52, part 12. - P. 1138-1154.*
9. *Hanson J. Marci, Lynch W. Eleanor. Understanding Families Supportive Approaches to Diversity, Disability, and Risk : Second Edition. / Marci J. Hanson, Eleanor W. Lynch. - Baltimore etc.: Brookes Publishing, 2013. - 304 p.*
10. *Janus M., Cameron R., Lefort J., Kopechanski L. Starting kindergarten: Transition issues for children with special needs / M. Janus, R. Cameron, J. Lefort, L. Kopechanski // Canadian Journal of Education. - 2007. - Vol. 30, No.3. - P. 628-648.*
11. *Jung-Hwa Ha Parenting a Child with a Disability: The Role of Social Support for African American Parents / Ha Jung-Hwa // The Journal of Contemporary Social Services. - 2011. - Vol. 92, No. 4. - P. 405-411.*
12. *Korintus M. Early Childhood Education and Care in Hungary: Challenges and Recent Developments / M. Korintus // International Journal of Child Care and Education Policy. - 2008. - Vol. 2, No.2. - P. 43-52*
13. *McMonagle A. The Professional Pedagogy Project - Supporting Every Child's Right to Early Education / A. McMonagle. - Donegal: DCCC. 2012. - 84 p.*
14. *Ray Julie A., Pewitt-Kinder Julia, George Suzanne Partnering with Families of Children with Special Needs / J. A. Ray; J. Pewitt-Kinder, S. George // Young Children. - 2009. - Vol. 64, No 5. - P. 16-22*
15. *Solomon M., Pistrang N., Barker C The benefits of mutual support groups for parents of children with disabilities / M. Solomon, N. Pistrang, C Barker // American Journal of Community Psychology. - 2001. - Vol. 29, No. 1. - P. 113-132*
16. *Surel C, Douglas Sj, Finley Aj, Priver A. The Diverse Practice of Social Pedagogues: Case Examples From Denmark, Scotland, and Germany / C. Surel. S. Douglas. A. Finley. A. Priver // Children Australia. - 2011. Vol. 36, No.2. - P. 219-223.*
17. *What supports are available to children with disabilities? // Early Childhood Intervention Australia NSW / ACT [Electronic resource]. - Available from: <https://www.ecia-nsw.org.au/abouteci/what-supports-are-available-to-children-with-disabilities-and-or-developmental-delays>*

REFERENCES:

6. Zvierieva, I. D. (2012). *Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery* [Encyclopedia for professionals in the social sphere]. Kyiv, Universum.

Tatyana Chechko. Analysis of Foreign Practice of the Social-Pedagogical Support of the Parents of Children with Peculiarities of Psychophysical Development

The aim of the article is a theoretical analysis of foreign practices of social-pedagogical support of parents of children with peculiarities of psychophysical development. Research methods were used: observation, comparison, abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction. As a result of the study, the peculiarities of provision of social-pedagogical support to parents of children with peculiarities of psychophysical development of preschool age in different countries are generalized; the system of providing support to parents in the conditions of a preschool institution is researched; the importance of involving state and non-governmental organizations in implementing social-pedagogical support of parents is revealed; the peculiarities of the work and task of early intervention services are defined. The practical value of the study is to adapt and modify the experience of foreign practices in the conditions of activity of preschool educational institutions of Ukraine; in building a system of cooperation between these institutions with parents of children with peculiarities of psychophysical development. The research findings are as follows: social-pedagogical support is comprehensive and provided to parents since the birth of their children; socialization of the child will be successful in the conditions of active involvement of his parents; parent groups are very important in the support process; with parents working a multidisciplinary team. Important for further scientific research is the development of technology for the organization of social-pedagogical support for parents in a preschool educational institution.

Keywords: *children with peculiarities of psychophysical development, support of parents, social support, social-pedagogical support, preschool educational institution, early intervention service, support programs, parent group.*